

Sammanträdesdatum
2021-06-23

Dnr 2021/652

§ 131 Fortsatt avgiftsfri kollektivtrafik

INLEDNING

Kommunstyrelsen beslutade den 7 oktober 2020, § 144 att förlänga provperioden med avgiftsfri kollektivtrafik till och med den 31 december 2021.

Senast i början av oktober 2021 måste Sala kommun meddela Kollektivtrafikmyndigheten i Västmanland om man har för avsikt att upphöra med avgiftsfri kollektivtrafik.

Beslutsunderlag

Bilaga KS 2021.2647 Missiv från transportstrateg, 2021-06-16

Bilaga KS 2021.2648, tjänsteskrivelse Avgiftsfri kollektivtrafik, 2021-06-16

Föredragning av transportstrateg Johan Duse och miljöstrateg Linn Hemlin

Yrkanden

Anders Wigelsbo (C) yrkar

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar att kollektivtrafiken hålls avgiftsfri till årsskiftet 2022/2023.

Erik Hamrin (M) yrkar

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar att ärendet ska återremitteras för att kompletteras tydligare med miljönyttobeskrivningar samt minst tre olika alternativ till prismodeller som ska kunna träda i kraft vid årsskiftet 2021/2022, att ärendet ska redovisas vid ledningsutskottets sammanträde i september 2021, samt att ledningsutskottet uppdrar till kommunchef att samverka med kollektivtrafikmyndigheten för att utreda införandet av ny avgiftsplan vid årsskiftet 2021/2022.

Ulrika Spårebo (S) yrkar

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar att kollektivtrafiken hålls avgiftsfri fram tills dess att annat beslutas, samt att en ny återrapportering sker under våren 2023.

Glenn Andersson (S) och Sture Johansson (C) yrkar bifall till Ulrika Spårebo (S) yrkande.

Glenn Andersson (S) yrkar


att ledningsutskottet beslutar att avlå Erik Hamrins (M) yrkande om återremiss.

Proposition

Ordförande ställer frågan om ärendet ska avgöras idag eller återremitteras och finner att ärendet ska avgöras idag.

Ordförande ställer proposition på sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet avslaget.

Ordförande ställer Ulrika Spårebos (S) yrkandet mot avslag och finner yrkandet bifallet.

| | | |
|---|--|--------------------|
| Justerandes sign  | | Utdragsbestyrkande |
|---|--|--------------------|

Sammanträdesdatum
2021-06-23

Forts § 131

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar

att kollektivtrafiken hålls avgiftsfri fram tills dess att annat beslutas, samt att en ny återrapportering sker under våren 2023.

Reservation

Erik Hamrin (M) reserverar sig till förmån för sitt eget återremissyrkande.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign



Utdragsbestyrkande

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällstekniska enheten
Tekniska kontoret

MISSIV

Fortsatt avgiftsfri kollektivtrafik

BAKGRUND

Sedan april 2018 är den lokala kollektivtrafiken i Sala Kommun avgiftsfri. Det är ett försök som sträcker sig fram till april 2021. Under försöksperioden har resandet gått upp med 44,3% och det kostar kommunen ca 500 tkr per år. Senast i början av oktober måste Sala kommun meddela Kollektivtrafikförvaltningen i Västmanland om vi vill upphöra med försöket.

Sala kommun har som vision att växa till 25 000 invånare till vårt 400års jubileum 2024. För att uppnå detta har en rad åtgärder vidtagits. Avgiftsfri kollektivtrafik antas bidra till detta mål. Undertecknad väjde själv in detta i beslutet att flytta till Sala (2018). Inte för att vi tänkte åka runt med bussar, utan för att det visar att det är en kommun som vill framåt på ett miljövänligt sätt och faktiskt gör något åt det.

SYFTET MED AVGIFTSFRI KOLLEKTIVTRAFIK

Det huvudsakliga syftet med avgiftsfri kollektivtrafik är att få fler att välja buss framför bil. Ökningen av kollektivt resande har varit markant. Då vi till exempel borde sett en viss ökning i färdtjänståkande har vi istället sett en minskning.

Avgiftsfri kollektivtrafik gör även Sala till en mer attraktiv kommun för inflyttning. Det behövs bättre kollektivtrafik för pendlare för att verkligen nå den effekten, men vi ser redan nu en ökning i antal pendlare som väljer bussen istället för bilen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen beslutar:

- att** kollektivtrafiken fortsatt ska vara avgiftsfri till dess annat beslutas.
eller
kollektivtrafiken hålls avgiftsfri till årsskiftet 2022/2023.

Johan Duse

Transportstrateg

Bilaga:

Avgiftsfri kollektivtrafik 2021

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällstekniska enheten
Tekniska kontoret

Avgiftsfri kollektivtrafik

Med kollektivtrafik i detta sammanhang avses enbart de busslinjer (omlopp) som finansieras av och trafikeras inom Sala kommun. Under Corona-krisen finns förstärkning på linje 63 och den är inte medräknad. Jag bifogar siffror för 2020 trots att antal resande knappast är relevant då vi bett resenärer att inte ta bussen om de inte måste. Antal resande kan därför endast ses som ett kvitto på huruvida resenärerna har följt myndigheternas rekommendationer eller ej.

Ekonomi

| | 2017 (med avgift) | 2019 (utan avgift) | 2020 |
|---|-------------------|--------------------|------------------|
| Kostnad för kollektivtrafik inom Sala kommun. | 18 720 000 | 23 430 000 | 24 893 310 |
| Kostnadsökning kollektivtrafik Ink. E-tur (trafik under skolloven). | | 4 710 000 | |
| Intäktsbortfall från avskaffade avgifter. | | ca 500 000 :-/år | 5-600 000 :-/år? |

Antal resande

| | 2017 | 2019 | Ökning | 2020 |
|-----------|---------|---------|--------|---------|
| Jan - dec | 211 649 | 305 384 | 44,3 % | 246 479 |

Fördelar och nackdelar med avgiftsfri kollektivtrafik

FÖRDELAR MED AVGIFTSFRI KOLLEKTIVTRAFIK

Sedan det blev avgiftsfritt att åka VL inom kommunen har buss- resandet gått upp med 44,3%, vilket är bra för miljön och ligger helt i linje med Sala kommuns intention om en hållbar utveckling.

Mycket av ökningen beror sannolikt på att fler ungdomar åker och då särskilt de som inte har rätt till skolskjuts. Andelen arbetspendlare som tar buss har också gått upp, liksom pensionärer som annars sannolikt hade åkt färdtjänst, bil, eller inte alls. Vi får tyvärr bara siffror per passagerare som stiger på så vi vet inte exakt fördelning åldersmässigt.



En del av ökningen beror på de turer som körts under skolloven.

Om avgiftsbelagd kollektivtrafik införs igen kommer nyttjandet troligen att gå ner till ungefär samma nivå som 2017.

Miljö och klimat

Det övergripande målet i Sala kommuns egen klimatstrategi är att kommuninvånare ska vara oberoende av fossila bränslen år 2030. Genom att samtliga kommuninvånare erbjuds tillförlitlig energiförsörjning från förnybara energikällor och klimatsmarta färdmedelsval så ska främst koldioxidutsläppen men även helst andra klimatpåverkande utsläpp minska till 1 ton per kommuninvånare och år.

År 2030 ska andelen resor med kollektivtrafik ha fördubblats jämfört med år 2007. Att välja kollektivt resande, cykel eller gång ska ses som ett naturligt val då det är enkelt, tryggt, säkert och trevligt. Genom att fler kommuninvånare väljer att resa med kollektivtrafik med konkurrensfördel mot biltrafik kommer klimatpåverkande utsläppen och totala energianvändningen i Sala kommun att minska.

I en växande kommun är det också viktigt att ta luft- vatten och markkvaliteten i beaktning för att fortsätta arbeta för en hållbar samhällsutveckling. Kollektivt resande är ett sätt att förbättra luftkvaliteten lokalt eftersom det förhoppningsvis leder till att antalet bilresor minskar.

Barn och unga

Många av de skolkjutsberättigade åker VL. Om kollektivtrafiken blev avgiftsbelagd skulle de ha rätt till busskort som betalas av kommunen. De har dock bara rätt till två resor om dagen. Till och från skolan. De kan inte åka under annan tid, inte på loven och de kan inte åka till en kompis först och ta bussen hem efter.

De som inte har rätt till busskort kan idag åka ändå. De skulle få transportera sig på annat sätt eller köpa busskort.

Utöver transport till och från skolan åker ett antal klasser med VL till och från slöjd, och idrott. Även dessa transporter skulle öka kostnaden för Sala kommun.

Dagspendlare

Många förvärvsarbetande som bor i Sala arbetar på annan ort. Framför allt i Västerås, men även Uppsala, Avesta och Stockholm m.m. Kollektivtrafiken är i dagsläget illa anpassad för dagspendlare, men antalet vuxna som börjat ta bussen till tågstationen (på de linjer som har lämpliga avgångar) har ökat och vid årsskiftet startar försöket med SilverExpressen från Ängshagen, via Turbo till stationen. Resenärerna mister viss tidsmässig bekvämlighet genom att ta bussen, men slipper oroa sig för parkering och bussen är gratis och miljövänlig.

Hur många av dem som skulle fortsätta att åka buss blir ren spekulat, men förmodligen skulle bekvämligheten med egen bil väga tungt för många.



Pensionärer

Idag kan man ta bussen gratis från t.ex. Västerfärnebo, till och från Sala stad och träffa vänner, handla, eller annat, vilket många gör. Huruvida de istället kommer att stanna hemma, åka buss ändå, färdtjänst, eller ta egen bil blir återigen enbart spekulation. Många av dem som bor i Sala stad använder Silverlinjen som primärt transportmedel.

Om avgift återinförs får vi räkna med att fler kommer att ansöka om och nyttja färdtjänsten. Vi har idag 43 personer färre färdtjänstberättigade i Sala än vi hade 2017. Det kan bero på att bussarna är gratis, men även att fler åker el-scooter. De som har färdtjänst åker färre turer än de gjorde 2017. Den förmodade kostnadsökningen för färdtjänst antas dra ner resultatet av intäkterna vi får från avgifter, men går inte att räkna på.

NACKDELAR MED GRATIS KOLLEKTIVTRAFIK I SALA KOMMUN

Ekonomi

Intäkter från biljettförsäljning minus skolkortskostnader och administration vid KTF var år 2017 ca 800 000 kr/år.

Om avgifter återinförs uppstår en ökad personalkostnad för Sala kommun då befintlig personal inte skulle räcka till. Det skulle behövas en administratör på minst 50% för att hantera ansökningar, beslut, beställningar och borttappade busskort till elever. Uppskattad ökad avgift till KTF ca 300 000 kr/år.

Det som återstår av intäkter från avgifter (räknat på 2017 års biljettintäkter) är ca 500 000 kr/år, men det är utan att räkna med en presumerad kostnadsökning för färdtjänst.

Orättvisa

De personer som åker med buss 569 (VL) och 848 (UL) omfattas inte av försöket och måste betala. De är missnöjda med att de inte får åka gratis.

Anledningen till att buss 569 inte är avgiftsfri är att den finansieras av Västmanlands kollektivtrafikförvaltning (KTF). Linje 848 drivs av UL och finansieras gemensamt av UL och KTF. Sala kommun kan därför inte göra dessa linjer avgiftsfria och det bedöms onödigt att införa nya busslinjer på sträckor som redan är trafikerade. Fokus för vidareutveckling måste ligga på sträckor där det inte finns buss på de tider som folk behöver åka.

Johan Duse
Transportstrateg